

Inclusief taalgebruik binnen het secundair onderwijs

Wat is inclusief taalgebruik?

Inclusief taalgebruik verwijst naar het bewust gebruik van woorden en uitdrukkingen die geen onbedoelde uitsluiting of discriminatie veroorzaken op basis van iemands etnische achtergrond, geslachtskenmerken, genderidentiteit/genderexpressie, seksuele/romantische oriëntatie, religie of zingeving, leeftijd, handicap, of andere kenmerken. Het is een manier om te zorgen voor respect, gelijkheid en inclusie in communicatie. Inclusief taalgebruik houdt rekening met de diversiteit van mensen en streeft ernaar om iedereen te betrekken en zich gewaardeerd te laten voelen. Het vermijdt het gebruik van generalisaties, stereotypen en beledigende taal die groepen mensen kunnen marginaliseren.

Enkele voorbeelden van inclusief taalgebruik zijn:

1. Het gebruik van neutrale termen die van toepassing zijn op alle genders. Bijvoorbeeld, in plaats van "man" of "vrouw", kan men het woord "persoon" gebruiken. Dit is zeker van belang wanneer je het gender van de persoon/personen in kwestie niet kent. Bijvoorbeeld, in plaats van 'beste jongens en meisjes' kun je het hebben over 'beste allemaal'.
2. Generalisaties en stereotypen vermijden. In plaats van te zeggen "oudere mensen hebben moeite met technologie," zou je kunnen zeggen "Sommige oudere mensen hebben moeite met technologie."
3. Bewust zijn van de impact van bepaalde woorden en uitdrukkingen. Vermijd beledigende taal en gebruik woorden die mensen niet kwetsen of marginaliseren. Bijvoorbeeld, vermijd woorden als 'retard', 'gehandicapten' en gebruik 'persoon met een handicap'. De persoon is meer dan enkel diens handicap.

Waarom staan we stil bij inclusief taalgebruik?

Taal kan verbinden, maar kan evengoed verdelen. Inclusief taalgebruik is een belangrijk aspect van inclusie en respect in de samenleving. Het draagt bij aan het bevorderen van gelijkheid en het creëren van een omgeving waarin iedereen zich gehoord en gewaardeerd voelt.

Sommige personen voelen zich buitengesloten door bepaald taalgebruik, bijvoorbeeld als je enkel 'man' of 'vrouw' kunt aanvinken in een vragenlijst. Daarnaast houden sommige woorden een bepaald waardeoordeel in, bijvoorbeeld laagopgeleiden versus hoogopgeleiden. Hierdoor kan taal bepaalde stereotypen en vooroordelen versterken.

Enkele algemene tips voor inclusief taalgebruik

Het landelijk actie comité scholieren (Nederland) stelde een [taalgids](#) op voor inclusief taalgebruik in het onderwijs. Hieronder vind je een aantal concrete taaltips om in de les te gebruiken.

Vermijd	Gebruik liever
Onderwijsniveau	onderwijsrichting
Laagopgeleid	Benoem de onderwijsrichting, bijvoorbeeld 'heeft een diploma lager onderwijs'
Vluchteling, migrant, ...	Nieuwkomer
Gehandicapte leerling	Leerling met een handicap, beperking
ADHD'er	Leerling met ADHD
	Leerling met (extra) ondersteuningsbehoefte
'Goede morgen, jongens en meisjes'	'Goede morgen iedereen'
Echtgenoot, echtgenote, man, vrouw	Partner

[Tips met betrekking tot inclusief taalgebruik rond genderidentiteit](#)

Het is vooreerst goed om als leerkracht te weten wat LGBTQI+ inhoudt en dat je kennis hebt van LGBTQI+ basisterminologie (non-binair, cisgender, transgender, ...). Een uitgebreide woordenlijst vind je hier: [Woordenlijst | cavariva \(cavariva.be\)](#). Neem zeker ook een kijkje op deze website: [Onderwijspersoneel | Transgenderinfo](#). Verder is het noodzakelijk dat je een veilige omgeving creëert waar leerlingen hun LGBTQI+ identiteit kunnen uiten. Vraag aan leerlingen hoe ze het liefst aangesproken willen worden. Spreek iemand aan met de gekozen aanhef en voornaam en verwijst naar iemand met de gekozen voornaamwoorden. Ken je ze niet? Vraag er dan gerust vriendelijk naar: "hoe mag ik je aanspreken?" Zorg ervoor dat al je inschrijvings- en invulformulieren genderinclusieve antwoordopties bevatten. Zorg er bovendien voor dat je iemands persoonsgegevens snel en efficiënt kunt aanpassen. Meer info vind je op deze pagina: [Beeldvorming en terminologie | Transgenderinfo](#)

In de lessen is het aanbevolen om personen uit de LGBTQI+ gemeenschap als rolmodellen te gebruiken en inclusieve afbeeldingen en voorbeelden te voorzien (bijvoorbeeld niet telkens afbeeldingen van een heterokoppel te gebruiken). Je kunt leerlingen ondersteunen in hun inclusieve communicatie en hier zelf ook het goede voorbeeld in geven.

Vermijd om in de klas groepjes te maken op basis van geslacht en ga niet zomaar uit van klassieke veronderstellingen, bijvoorbeeld dat een meisje later zal trouwen met een jongen en kinderen zal krijgen.

In de biologie - , natuurwetenschappen, - en levensbeschouwelijke vakken kunnen alle variaties in geslachtskenmerken, gender en seksuele/romantische oriëntatie besproken worden. Spreek liever van 'variatie' in de plaats van 'stoornis' voor genders en voorkeuren die afwijken van de norm.

Binnen lessen waar de termen 'vrouw', 'man', 'moeder', 'vader', ... normaal gezien vrij vaak aan bod komen, kan gekeken worden in hoeverre deze woorden vervangen kunnen worden door ouder(s), partner(s), zwangere persoon, zwanger koppel, de persoon die zal bevallen, de donor, de meemouder,

[Tips met betrekking tot inclusief taalgebruik in de communicatie rond gezondheid](#)

In de communicatie rond vruchtbaarheid wordt het volgende aanbevolen:

1. Verwoord de boodschap steeds met (reproductieve) autonomie in het achterhoofd en wees inclusief voor wie niet in het plaatje van de traditionele nucleaire familie past.

Ga er bijvoorbeeld niet automatisch van uit dat leerlingen later kinderen willen en verwijst bijvoorbeeld naar 'partner', eerder dan naar 'echtgeno(o)t(e)'

2. Wees empathisch en hanteer een niet-beschuldigende toon.

Leerlingen met overgewicht kunnen zich bijvoorbeeld gestigmatiseerd voelen als de effecten van gewicht op de (reproductieve) gezondheid aan bod komen. In de plaats daarvan kan de focus eerder gelegd worden op gezonde voeding en beweging.

3. Vermijd angst en bied een positieve blik

Hoewel een voldoende hoge inschatting van risico's kan motiveren tot gedragsverandering, is het zelden voldoende om tot gezond gedrag te komen. Personen moeten voldoende vertrouwen hebben in het eigen kunnen om de risico's van een bepaalde levensstijl te beperken en boodschappen die angst induceren zorgen er voor dat personen afhaken en je ze dus niet meer bereikt met gezondheidsboodschappen. Er wordt aangeraden om de boodschap positief te verwoorden, bijvoorbeeld 'stoppen met roken biedt heel veel gezondheidsvoordelen'.

4. Geef voldoende aandacht aan zowel mannen als vrouwen

Topics als vruchtbaarheid en reproductiviteit worden nog heel vaak als 'vrouwenzaken' beschouwd. De verantwoordelijkheid voor een gezonde zwangerschap wordt erg vaak bij de vrouw gelegd. Het is belangrijk om te benadrukken dat vruchtbaarheidsproblemen kunnen voortkomen uit zowel mannelijke als vrouwelijke oorzaken of een combinatie van beide. Ook bij mannen biedt een gezonde levensstijl veel reproductieve voordelen, gezien roken, overgewicht en alcohol bij mannen een impact kennen op de zaadkwaliteit en/of kwantiteit.

5. Stem de boodschap af op specifieke contexten en ontvangers

Boodschappen rond de invloed van gezondheidsgedrag op de vruchtbaarheid kan weerstand oproepen bij personen die later geen kinderen willen. Er wordt aangeraden om boodschappen eerst te kaderen; bijvoorbeeld 'Als je later kinderen wilt, dan ... '.

Deze tekst kwam tot stand in samenwerking met [Transgender Infopunt](#)

Bronnen

Elliott, L., Farley, D.B., Fuselier, E., Heinz, L., Irving, H.M., Josek, M., Lane, T., Lo, A.K., Maloy, S.M., et al. (2020). Fourteen recommendations to create a more inclusive environment for LGBTQ+ individuals in academic biology. *CBE Life Sciences Education*, 19(3), 1–18.

LAKS taalgids. (2023). <https://www.laks.nl/projecten/laks-taalgids/>

Mertes, H., Harper, J., Boivin, J., Ragnar, M. E., Grace, B., Moura-Ramos, M., Rautakallio-Hokkanen, S., Simopoulou, M., Hammarberg, K., & IRHEC. (2023). Stimulating fertility awareness: the importance of getting the language right. *Human Reproduction Open*, 2.